

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

1. FEBRUARJA

ŠTEV. 5

Kako pripravimo drevo za precepljanje

Pri precepljanju sadnega drevja razlikujemo dve opravili: najprej drevo za precepljanje pripravimo, to je veje v kroni primerno skrajšamo (drevo pomladimo), potem pa na koncih okrnjenih vej vcepimo drugo sorto istega plemena. Navadno delajo tako, da opravijo obe te dve opravili ob enem drugo za drugim. Izkazalo se je pa, da tako ravnanje ne rodi vedno dobrih uspehov. Precepljamo navadno spomladi, preden ali celo šele takrat, ko drevje že zabrsti; marsikje se pa lotijo tega posla, ko je drevje že ozelenelo, ker cepijo za lubad. V tej pozni dobi je pa drevje že v soku. V drevesu od prejšnjega leta nakopičene snovi hite že zgodaj spomladi proti vrhu in proti koncu vsake najskačnejše veje in vejice. Ako torej takrat skrajšamo veje, izgubi drevo popolnoma po nepotrebnem jako mnogo snovi, ki bi mu jih lahko prihranili, ako bi bili krajšali vrh še pozimi, v dobi, ko drevo počiva. Še poznim krajšanjem vej torej drevo močno oslabimo in ugoden uspeh cepljanja tem bolj kvarimo, čim kasneje to delo opravljamo. Zato naj velja pravilo: Vrhove za pomlajanje in precepljanje namenjenega drevja krajšamo pozimi, januarja in februarja meseca. Čim dlje odlašamo, tem bolj drevo oškodujemo. Najslabše ravna pa tisti, ki se spravi z žago nad drevo šele takrat, ko že zeleni. Res je sicer, da ima takrat s precepljanjem za lub najlažje delo, toda zato pa tudi dvomljiv uspeh.

Drugo veliko napako zagreše nevesči precepljači s tem, da veje drevesnega vrha napako obžagajo — največkrat preveč na kratko in v neugodnem medsebojnem razmerju.

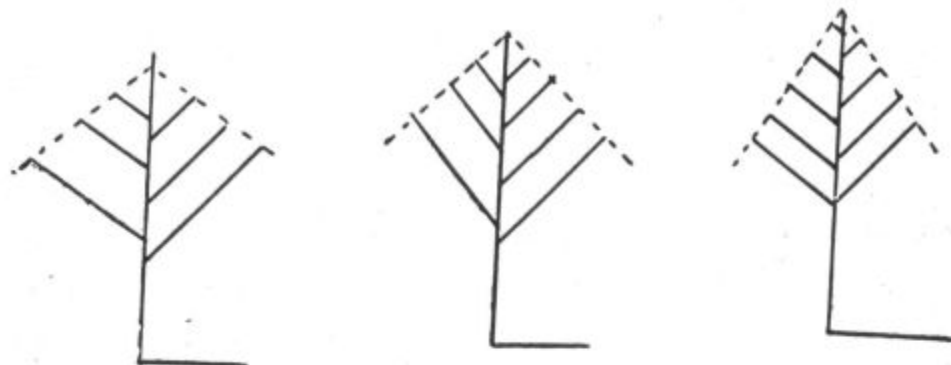
Najbolj nespametno ravnaajo tisti, ki mlademu sadnemu drevesu z več vejicami v vrhu, odžagajo ves vrh in na deblo vcepijo drugo sorto. Kakšna nespamet! Ali ne bi imeli lažjega dela in ne dosegli boljšega uspeha, ko bi cepili na skrajšane veje — pa če so tudi le tri ali štiri in če so tudi samo eno ali dveletne! Tako ohranimo že zastavljen osnutek vrha, da nam ga ni treba

iznova gojiti in ob enem se izognemo izgubi časa. Na ta način precepimo lahko tudi vsako mlado drevo, ki ga dobimo iz drevesnice, ako nam sorta ne ugaja, ne da bi imeli zaradi tega kako zamudo ali izgubo. Delo je posebno lahko, ker ga izvršimo na tleh, preden drevo posadimo.

Veje vsakega količaja pravilno razvitega drevesa imajo različno lego. Najspodnejše so najstarejše, zato tudi najmočnejše in najdaljše. Čim višje stoje, tem mlajše so, tem šibkejšje in tem krajše. V tem naravnem razmerju glede njih dolžine in višine je treba veje za precepljenje namenjenega drevesa tudi skrajšati. Spodnje veje moramo pustiti najdaljše; proti vrhu jih pa krajšamo bolj in bolj, tako da ima obžagan vrh obliko stožca. Vedeti moramo namreč, da sok pritiska z največjo silo naravnost na kvišku in da imajo zato višje stoječe in pokončno rastoče veje za rast mnogo ugodnejše pogoje nego nižje in bolj ali manj poševno rastoče. Zaradi tega je nujno potrebno, da pustimo spodnje veje najdaljše in da jih krajšamo tem bolj, čim višje stoje. Ko bi vse veje enako skrajšali ali celo spodnje bolj nego zgornje, bi vrh popolnoma pokvarili, ker bi vso ugodnost uživale zgornje veje na račun spodnjih, ki bi v rasti zaostajale in sčasoma prišle v senco zgornjih ter bi prej ali slej popolnoma zamrle.

Seveda je pa malo tako enakomerno zraščanih vrhov, da bi se dalo vejevje v taki pravilni obliki skrajšati. Največ je zlasti jablan, ki imajo na vse načine zverženo vejevje. Pa morame vendar pri obžagovanju kljub temu skušati, da se kolikor mogoče približamo stožčasti obliki. Pri jablanah naj bi bila ta oblika najbolj široka in nizka, nekoliko ožja in višja pri hruškah, še malo bolj stisnjena in visoka pa pri češnjah. (Glej sliko na prihodnji strani!)

Pri odraslih drevesih z močno razraščanim in gostim vrhom popolnoma iztrebimo in izžagamo najprej vse pregozte in preveč na kvišku rastoče veje. Šele nazadnje skraj-

Jablana

Hruška

Češnja

Šamo po označenem načinu ostale veje, ki naj tvorijo podlago za prihodnji vrh. Kdor ima pravi pojem o obliki lepega vrha in je količkaj spreten, lahko vravna vejevje tako enakomerno, da poznejša vzgoja lepe, nove krone ne dela nobenih težav.

Pri krajšanju vej moramo paziti na to, da konci okrnjenih vej niso predebeli, ker čim debelejša je veja, tem težje se cepi, tem več cepičev je treba pri tem in tem večja je rana, ki se tem težje zaceli. Kar je čez 8 cm, je predebelo. Na take veje treba vcepiti po 2—4 cepiče. Najlepše se cepijo veje, ki imajo 2—5 cm v premeru. Ko krajšamo veje, jih pustimo kakih 10 cm daljše nego treba, da bomo potem, ko bomo cepili, lahko še nekoliko odžagali, da dobimo svežo rez. Ne pustimo preveč vej za precepljanje! S številom vej se množi tudi delo in gosti drevesni vrh.

Sedaj pa še neka važna zadeva! Ako pravilno krajšamo, dobimo precej dolge, zlasti spodnje veje. Te skrajšane veje pa niso gole, ampak so po vsej svoji dolžini bolj ali manj na gosto obraščene s krajšim rodnim lesom. Vse to stransko vejevje, ki raste iz glavnih vej, moramo skrbno varovati, da se ohrani, ker je drevesu nujno potrebno, ako naj hudo operacijo precepljanja prenese brez zlih posledic. S krajšanjem vseh glavnih vej zgubi drevo že itak mnogo popja, iz katerega bi bilo naraslo listje, kot prebavni organ. Korenine pa ostanejo neokrnjene. Umevno je torej, da se s skrajševanjem vej podere ravnotežje med vrhom in koreninami in nastane nevarnost, da bi se drevo od preobilice hrane, ki jo pošiljajo korenine v okrnjeni vrh, ne zadušilo. Zato je bistvene važnosti, da pustimo po skrajšanih vejah vse stranske izrastke, da more drevo pograti čim več listov, ki so nujno potrebni, da se čimprej znova izravna ravnotežje med koreninami

in vrhom. Čim starejše je drevo, tem bolj je treba skrbeti, da ostane po skrajšanih vejah čim več obrastkov, ki jih bomo šele v prihodnjih letih, ko se bodo poganjki iz cepičev razkošatili, polagoma odstranjevali. Ako vrh po označenem načinu pravilno skrajšamo in ostalih vej ne ogolimo, se ni treba bati nikake škode. Zato tudi ni treba puščati neprecepljenih posameznih vej, češ da bi drevo zaradi preobilice soka preveč ne trpelo.

Kdor ima večjo množino drevja za precepljanje, je še posebno potrebno, da ga takoj sedaj na opisani način pripravi. S tem si poznejše delo zelo olajša in pospeši, ker je tako urejeno, da ostane delavec vseskozi pri enem samem opravilu.

Torej: sedaj pozimi vse naenkrat pripraviti (obžagati, iztrebiti), na pomlad pa vse naenkrat precepiti. H.

Ker na kmetih še ni starostnega zavarovanja. M. A. S.: Sestra, ki ima zapisano na posestvu pri bratu dosmrtno stanovanje, hrane pa ne, pomaga bratu že nad 30 let. Plačila ne dobi nobenega. Vprašate, če bo mogla v primeru onemoglosti bodisi zaradi starosti ali bolezni, zahtevati od brata ali od njegovih naslednikov, da jo preživljajo. — Pošteno bo od brata in njegovih naslednikov, da bo sestro, ki je stalno delala na domačiji, preživljal do smrti. Po zapisani postavi pa k temu ni dolžan. Le stanovanje ima sestra dosmrtno. Ostalo oskrbo si mora zaslužiti. V mlajših letih bi se morala z bratom pogoditi, da ji bo za njeno sedanje delo zagotovljena oskrba v starosti.

J. G. P. in drugim vprašalcem: Če sklepate iz odgovora, da vas nismo prav razumeli, potem morate pač celo vprašanje bolj jasno ponoviti, da vam bomo mogli prav odgovoriti. Samo dopolnila k že stavljenemu vprašanju nam ne koristijo nič, ker vaših pismen ne spravljamo več, čim je odgovor priobčen.

Ne mučite telet

»Kdor noče slušati, mora čutiti!« pravi pregovor. Vendar pa ne zadene vselej v črno; vsaj v zadevi, v kateri se bomo danes porazgovorili, ni naš pregovor kar nič na svojem mestu. Bolj bi se podalo, ko bi slovel: »Kdor mora imeti zaprt gobec, ta mora čutiti.« Kdor mora molčati ali zato, ker govoriti ne sme ali govoriti ne zna, temu se godi slabo na svetu. Drugi mu plešejo po glavi, mu nabijajo po grbi, da je vsa višnjeva, pa se jim pri tem prav nič ne smili; saj to ni nikomur v škodo — ko fma pa zavezan jezik. Ali se ne godi včasih tudi tebi tako, prijatelj? Tudi po tvojem hrbtu radi mlatijo, često pljujejo brez usmiljenja v tvojo juho. Toda oprost, dragi moj, tega si največ kriv ti sam! Saj vendar znaš govoriti in danes tudi smeš govoriti, zakaj bi se torej ne branil? Najhuje je, če kdo ne more govoriti. V takem položaju je n. pr. mlado govedo. Komur je Bog odrekel dar govora, mora nositi svoj križ na tem svetu, in koliko bi vedelo povedati o tem mlado tele... Za marsikakega gospodarja bi najbrž nič pohvalnega ne govorilo.

Ko bi mogla teleta govoriti! — Oj, kakšna resna pridiga bi bila to o vzgoji mlade živine in njeni prehrani, tako razkava in bodeča, da bi bil vsak resnični poljedelski pridigar le nedolžen golobček! Ko bi mogli telički govoriti! Ej, prijatelj, to bi ti zapeli pesem o gaženju svobode in skrunjenju krvi in mučenju živali, da bi ti brnelo po ušesih cele dneve. Oj, ko bi znala teleta govoriti! Staro praznoverstvo pravi, da živali vsako leto na sv. večer dobijo dar jezika in njegove uporabe in si tedaj pripovedujejo svojo žalost in veselje, kakor Andrejčkov Jože v svoji lepi knjigi enakega imena. Sreča za te, gospodar, da ne verjameš takim otročjim bajkam, sicer bi se moral na božični večer na daleč izogibati hlevu, kjer rediš mlado živino, zato — da bi ti ne bilo treba tožiti te mladeži zavoljo žaljenja svoje časti.

In vendar je resnica, da je vzgoja, vzreja mladine najvažnejše poglavje v življenjski zgodbi goveda. Mlada žival je kakor vosek, ki ga lahko gneteš in zvijaš po mili volji. Da se prilagodi razmeram, samo če to stvar razumeš. V mladih dneh moraš položiti temeljni kamen za vse lastnosti, ki si jih želiš na odraslem živinčetu; pozneje se ti to ne posreči več. Vsak greb, storjen pri mladi živini, se pozneje bridko maščuje. Izreja

mlade živine je najvažnejši odsek v živinoreji sploh, obenem pa tudi najbolj žalosten oddelek govedoreje na kmetih. Kdor mora gledati, kako marsikje ravnaajo z ubogim teletom, se mu krči srce v prsih, na eni strani zavoljo skrbi za gospodarjev mošnjček, na drugi pa tudi zavoljo sočutja s teletom, kajti to ravnanje je naravnost — mučenje živali.

»Da naj vzgajamo teleta?!« mi kličeš. »To mi še na misel ne pride. Tele pride pač na svet, sesa in žre in raste, dokler ne postane iz njega krava ali junec, ako se ne odloči raje za to — da se odpove temu zemeljskemu solznemu hlevu in pogine! O vsem, kar je podobno skrbni pazljivosti za mlado žival, trdi marsikak gospodar, da se to pač ne izplača: Saj nastane končno iz najboljšega teleta vendarle slaba krava. »Kakor pač biti mora, tako tudi je!« Tako misliš ti in imaš prav, pa tudi — neprav!

Prav nimaš, če si gnal slabo kravo k zanikrnemu biku. Potem namreč se stori tele, ki prinese s seboj na svet celo vrsto najslabših govejih lastnosti. Prav nimaš s svojo trditvijo, ako puščaš brejo kravo, da strada in ji na ta način onemogočiš, da bi pravilno prereditela tele v telesu. Prav nimaš, ako o svojih teličkih niti ne moreš reči, da so ugledala luč sveta, ker ima tvoj hlev tako majhna okna in vrata, da bi moral nositi v vrečah svetlobo v hlev, če bi jo hotel imeti notri.

Na drugi strani pa spet nimaš prav. »Slabo seme, slabo polje — tudi žetev prav ne gre.« Pravilna, umna izreja mlade živine se začne pri starših. »Dober bik in dobra krava — dobro tele, cena prava!« Ako pravilno izbereš obe živali, ki ju pariš, dobiš tele, ki prinese vse dobre lastnosti staršev že v kali s seboj. Tako tele, kajne, bi ti bilo povšeči? A ne upaj, da pade brez tvojega sodelovanja iz neba. Da bi plačal za skošnino prvovrstnega bika nekaj dinarjev več in pazil, da bo tele vzgojeno od najboljše krave v hlevu, to ti pa večkrat ni posebno po volji. Kjer ravnaajo tako, tam se bo storjeno telce tudi lepo razvijalo. Postalo bo iz njega krasno govedo — samo če ga ne boš trpinčil v mladosti.

Toda, če bi se mogla teleta pritoževati, potem bi morala začeti že zelo zgodaj. Pri marsikakem gospodarju se zdi, kakor bi komaj čakal, da jame trpinčiti svoja teleta. Da bi pa prav gotovo ničesar ne zamudil, prične že s teličkom v materinem telesu svoj

neronski posel. — Da se izoblikuje zdrav plod, je treba ne samo časa, ampak tudi sile. Ko krmite brejo žival, nikoli ne zabite, da se tvori v njej še druga žival, ki mora dobivati svojo hrano od matere in doraščati na njene stroške. Pičla in neprimerna krma, ki jo dobiva breja žival, ne more dati rastočemu teličku tistega, kar potrebuje za zdrav razvoj. Zato mora dobivati krava v času brejosti primerno količino zrnja ali pa kako drugo pošteno močno krmilo. Krepko krmljenje v zvezi z dovoljnim gibanjem na prostem, to ti da zdrav, krepak zarod, ki se bo veselo razvijal. Krma za pitanje v mast bi v tem primeru samo škodovala, prav tako pa tudi vodena hrana brez prave vsebine; iz take ne more biti zdravega, jedrnatega zarodka.

Dobro pa pomni: Če je tele še tako dobrega rodu, vendar ne boš dobil iz njega dragocene živali, ako ga ne boš vzgojil s potrebno skrbnostjo in skozi in skozi pravilno. Največja rana pri govedoreji, časih so rekli »rak-rana« — je namreč poleg zanikrnih bikov, premajhna skrbnost pri vzgoji. Izvrsten bik stane precej denarja, in ker je drag, mora biti pri dobrem in pravilno oskrbovanem biku tudi skočnina nekoliko višja. »Tako je, bravo!« nemara kličeš tudi ti, toda prezgodaj si se oglašil, ako meniš, da je z dobrim bikom že vse opravljeno. O ne! Prav nasprotno: Denar za bika in skočnina je vržen skozi okno, ako teleta, ki si ga dobil od njega, pravilno ne odrediš. — Če si dobil tele od dobrega bika in izvrstne krave, imaš v roki šele seme, v katerem tičijo dobre lastnosti staršev kakor v kali. To seme moraš negovati, ga oskrbovati, da postane iz njega krepko drevo, ki bo prinašalo koristno sadje. Razumen živinorejec se tega jasno zaveda; zato se ne boji nobenih stroškov in nobenega truda pri izreji. Ne uide mu pa tudi ne plačilo, ki obstoji v krásnem razvoju teleta.

Poznam pa zid, ki je marsikakemu gospodarju in gospodinjji na potu, ko jima gre za dobro izrejo teleta. »Mlečna lakomnost« se imenuje. Tele potrebuje predvsem materinega mleka, ako hočeš, da se ti lepo razvije. Samo to vsebuje vse stvari, ki morajo biti v hrani za mlado žival; je lahko prebavljivo in edino primerno za teličkova prebavila, ki so še slabo razvita. Mlečna lakomnost pa razjeda gospodarju njegove zdrave možgane, zavije kravi vime in pušča, da tele — trpi lakoto.

Mlečna lakomnost in nespamet človeška sedita teličku na grbi že precej, ko pride

na svet. In potem mlatita po revšetu, da se mu skrivi hrbet in sesede, da je živalca podobna mlademu drevcu v pesku, ki ga nihče ne oskrbuje. Imenovani gospodarski napaki mečeta ubogemu teletu pod noge polena, da ostane zaradi samega preskovanja suho in majhno, da dobi nožice drobne kot vretena, podobne bolj kozjim hoduljam. Ta mlečna lakomnost in nerazum se šopirita po govejem hlevu, se napihujeta in repenčita tako dolgo, dokler ne upihneta marsikakemu teletu, ki je prineslo s seboj najboljše lastnosti — vse te dobre lastnosti ali pa še lučko življenja po vrhu. Zato je po naših hlevih toliko telet z vdrtimi hrbti, toliko na pol hromih, tenkonogih, bolehavih, izrodelih telet, ker vladata v hlevu nerazum in mlečna lakomnija.

Mlečna lakomnost! Saj veš, kaj je to. Grdobija, ki pušča teleta samo 2—3 tedne pod kravo, samo zato, da prihrani zase nekoliko mleka, da napravi iz njega surovo maslo in mohant ali da ga odda v mlekarno. Mlečna lakomnost! Tako se imenuje tisti hišni satan, ki se skriva za gospodinjjo, ki noče verjeti možu, ki bi bil rad razumen, da mora pošteno tele česati 4—6 tednov. Nesrečna mlečna lakomnija, tebi gre »čast«, da kradeš živinorejcu uspeh in mu ropaš denar iz žepa!

Prijatelj, če bolehaš na tej kužni boleznini, vedi, da si na napačni poti. Kdor odteza svojim teličkam pred 4 tedni in svojim junčkom pred 6 tedni materino mleko, ta oškoduje njihov razvoj v prvi mladosti in polaga vanje klico za zanikarno rast in boleznini.

Zelo nespametno je pa tudi to, če spuščáš precej prvi teden po rojstvu telce samo dva- do trikrat pod kravo, namesto pet- do šestkrat; zato se ti tudi tele zaradi lakote večkrat prenasiti, dobi drisko in slabo uspeva. Naspamet pušča hlev umazan in nastlan z mokro steljo. Nerazum kraje teletom potrebno gibanje in jih že čez par dni navezuje na vrh kot kakega zločinca. Neumnost se imenuje tista gospa, ki odstavlja tele kar iznenada, namesto prav polagoma. Kar je pustila mlečna lakomnost še dobrega na teletu, to pokvari do konca nerazum. Gospodar, spodi vendar take blazne hlapce in dekke iz svojega hleva!

Prijatelj gospodar, ti sam živiš v naravi! V naravi, pri prosto živečih živalih lahko tudi opaziš, kako se vrši odstavljanje mladicev le polagoma. Da torej tele zaradi odstavljanja ne izgubi preveč na teži, porabi

za odstavu vsaj 14 dni! Čez 4 do 6 tednov dajaj telefu večkrat toplega in neposnetega mleka (30—35° C) iz goliše, pozneje pa bolj in bolj posnemaj in dajaj tako, popolnoma sladko, kuhano mleko, ki si mu primešal nekoliko lanenega semena, zdrobljenega ovsa ali kaj podobnega. Potem pripusti tele samo po enkrat na dan, dokler ga popolnoma ne odstaviš. Zraven mu pa pokladaj svežnega, finega, ne trdega, kislega sena, da se sladka z njim. Ko je tele staro 8 do 10 tednov, mu dajaj nežne rezance iz sena, mlačnih lanenih tropin ali napoj iz oljnatih tropin, iz ovenega zdroba ali plodnih kali. Tako lepo polagoma pride čas, ko pričneš

krmili običajno rezanico, razno korenjstvo in seno. — Na ta način ne bo šlo mlečno meso iz teleta, o katerem nekateri mislijo, da mora iti. To je samo prazen izgovor, s katerim skušajo nekateri prebeliti svojo nes pamet.

Če boš ravnal, kakor je gorj opisano, boš imel srečo pri življi. Sosedje poreko: Ta je pod srečno zvezdo rojen; česar se loti, vse se mu posreči, nam pa nobena stvar. Jaz pa pravim: Vsak izmed vas ima lahko srečno roko pri vzgoji mlade živine. Treba mu je samo — in tega mnogokrat manjka! — dobre volje in pa nekoliko ljubezni do živine!

ovir,

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Punčka

Prav za prav ji je bilo Tončka ime. Ampak ker je bila prava deklica pri hiši in ker je bila še tako majhna — saj je imela šele poldrugo leto — so jo vsi za Punčko klicali. Mama je zvečer spravila Punčko v posteljico in ji pela sladke uspavanke, da je lahko zaspala; očka je vsakokrat, kadar je prišel z dela, poklical Punčko k sebi in jo ujškal na kolenih, teta je vedno spraševala, kako gre naši Punčki in striček je vselej, ko se je prikazal v hiši, kaj dobrega prinesel za našo Punčko. Tako je ostala kar Punčka in skoraj v hiši so že pozabili, da ji je Tončka ime.

Punčka je že stopicala okoli po hiši, tudi mamo je že spremljala, kadar je šla na dolgo pot sosedo obiskat — in to najraje sama. Če je le mogla, se je izvila mami iz roke in sama koracala poleg nje. Nkega dne pa je jasno izrazila svojo željo, da hoče tudi sama jesti. Že nekaj časa prej je vsakokrat držala žlico, kadar jo je mama pitala, tistega dne pa je odločno segla z vsemi desetimi prsti v mlečno kašo in s tem izrazila svojo neodjenljivo voljo, da hoče biti samostojna. Seveda pa je vsak začetek težak in vsega se je treba šele naučiti. Očka je menil, da je Punčka za tako učenje še premajhna in da bo vsa mlečna kaša ob takem učenju prišla na mizo in ne v Punčkina usta; mama pa je bila pametna in razumna in je menila, da za učenje ni nikoli prezgodaj. Zato je odločila, naj ima Punčka svojo voljo in naj sama je. Dala ji je zakrivljeno žlico, ki jo otrok lažje drži

kot ono ravno, kakršno imajo odrasli, potem pa je pazila, da se je punčka takoj epčetka navadila pravilno in lepo jesti. Vedela je, da otroku ne stori dobro, če ga iz vsega početka pusti, da je površen in nemaren, ker je pozneje težko odvaditi otroka slabih razvad. Jesti za takega le majhnega otroka ni igrača in mlečna kaša ni kupček peska, da bi otrok iz njih hlebčke pekel. Na poti od skledice pa do ust ne sme biti vmesnih postaj. Tako sta kar spočetka odločno in temeljito šli na delo in Punčka je že v kratkem času sama prav lepo in dostojno jedla.

Kdaj naj pričnemo otroka navajati, da bo samostojno jedel? Za to ni nikakih pravil, treba se je pač ravnati po otrokovem duševnem razvoju. Nekateri otroci so bolj razviti in so hitreje za to sposobni, drugi so v vsem bolj počasni, pa tudi pri tej stvari ne hlijjo. Na vsak način pa naj mati ne sili prezgodaj s tem učenjem v otroka. Saj vsak otrok sam pokaže, kadar ga je volja do tega in vsak je rad čimprej samostojen. Kadar pa otrok pokaže voljo do te samostojnosti, naj je mati ne ubija v njem in naj ne sili v otroka s svojo pomočjo. Saj otrok v življenju ni preveč samostojen in zlasti današnji mladini manjka samostojnosti v veliki meri.

Ni pa dobro, če mati takoj spočetka pusti, da otrok po otročje je. Nekateri starši v svoji slepi ljubezni najraje vidijo, če se otrok čimdalje prav po otroško obnaša in mu ne pustijo nobene želješke kretnje. Veliko bolj ljubeč se jim zdi, če ima svojo otroško govorico, ki je razen njih in staršev nihče ne razume; pa ne pomislijo, da s tem nalagajo otroku dvojno delo. Prvič se mora

naučiti svoje otroške govorice, pozneje pa še one odraslih, če hoče, da ga njegova okolica razume. Pametni starši pa že takoj spodbujajo uče otroka govorico odraslih, in jim s tem prihranijo eno veliko muko. Prav tako pa ga tudi že iz prvega početka navadijo lepo in dostojno jesti, da se mu pozneje ni treba še enkrat učiti, ko bo dobil dostop k mizi odraslih.

Otrok mora snažno jesti. Ne sme zlivati jedi po mizi, tudi ne sme jedi z roko v usta nositi. Tega ga moraš že takoj s prvega početka odvaditi. Priveži mu okoli vratu prtiček, da ne bo pomazal obleke, pod skledico pa mu daj drug prtiček iz povojenega platna, da otrok ne bo pomazal mize ali prta. Navadi ga že tudi takoj spodbujati, da bo prav držal žlico. Vsa trda jedila mu zreži na drobne koščke. Daj mu v skledico le toliko jedi, kolikor veš, da bo otrok lahko snedel. Takoj spodbujati naj se odvadi, da ne bo pušchal jedi v skledici ali na krožniku.

Vsak otrok je vesel, če sme sam jesti. Mati pa mora paziti, da iz tega ne postane zanj igralkanje. Otrok se mora že mlad zavedati, da je vsaka jed božji dar in da je treba lepo in hvaležno ravnati z njo. Že prav v tej prvi dobi navadi otroka tudi na to, da pred jedjo in po jedi moli. Če ne več, ga vsaj vsakokrat pokrižaj.

Punčka hoče sama jesti — to željo naj pametna mati svojemu otroku čimprej izpolni. To mu veča njegovo samozavest. Ha.

KUHINJA

Torte. Krompirjeva torta. $\frac{1}{4}$ kg kuhanega krompirja stlačim ali zribam tako, da se prav nič ne slede koščki. Shlajenemu krompirju pridenem 5 rumenjakov, 15 dkg sladkorja, sok ene limone in lupinice $\frac{1}{2}$ limone. Te snovi mešam 20—25 minut. Nato dodam sneg petih beljakov in malo žličice moke. Narahlo zmešano zravnam v pomazano obliko in dam takoj v pečico. V srednjeroči pečici pečem torto 1 uro. Površino torte polijem s čokoladnim ledom.

Čokoladni led. 8 dkg vanilijine čokolade raztopim na ognju s pridatkom malo vode. V stopljeno čokolado dodam 15 dkg sladkorja in 1 deciliter vode. Te snovi mešam toliko časa, da se potegne nitka, če vtaknem konec prsta v žlico in pritisnem na palec in malo dvignem. Ko je doseženo to ravnanje, potegnem posodo z vsebino na stran in mešam toliko časa, da se napravi kožica na površini. Takoj nato polijem torto s to meša-

nico ter jo denem za malo časa v pečico, da se led osuši. Iz pečice denem torto še za nekaj časa na zrak.

Zdrobova torta. 10 rumenjakov mešam z $\frac{1}{4}$ kg sladkorja toliko časa, da se mešanje speni. Mešam vedno na eno stran. Mešanici dodam 10 dkg zmletih mandeljev ali toliko orehov ali lešnikov, potem dodam za duh sesekljan lupinice 1 limone in 2 dkg finega pšeničnega zdroba. Te snovi mešam 20 minut, nakar dodam sneg desetih beljakov in $\frac{1}{2}$ žlice moke. Obliko dobro namažem s kuhanim ali surovim maslom in jo potrese s finimi drobtinicami. Nato zravnam mešanico po obliki, denem v pečico in pečem eno uro. Pečica mora biti vroča. Pečeno in ohlajeno torto potrese s sladkorjem in cimetom ter ji z razbeležno lopatico pogladim površino.

Panama torta. 14 dkg sladkorja mešam s 7 rumenjaki. V spenjenino primešam $2\frac{1}{2}$ tablice zribane čokolade, 14 dkg s kožo zrezanih mandeljev, malo limoninih lupinic in nazadnje iz 7 beljakov sneg. Obliko namažem s surovim maslom in zravnam mešanico po obliki. Torto pečem 1 uro v pečici. Drugi dan jo prerežem in namažem s sledečim nadevom: 14 dkg surovega masla mešam s 14 dkg vanilijinega sladkorja. Ko se mešanica speni, dodam $1\frac{1}{2}$ tablice v pečici stopljene čokolade. Čokolado prilivam počasi po kapljicah med vztrajnim mešanjem mešanici. Nazadnje primešam še dve celi jajci. S tem nadevom namažem tudi zunanje strani torte. Površino pa potrese s 6 dkg olupljenih, na debelo zrezanih in v pečici zarumenelih mandeljev.

Namesto mandeljev rabim pri tej torti lahko orehe ali lešnike.

DOMAČA LEKARNA

Za ledvice in mehur. Na liter dozorelik šipek deni liter vode, kuhaj do mehkega, pretlači, deni na liter ocediline pol kilograma kandita, kuhaj, dokler ni gostljato in jemlji po nekaj žlic na dan.

Za omrtvele ude. Zmežaj 9 dkg lavorjevega olja, 6 dkg špirlita in 3 dkg peruvanskega balzama. S tem nateri bolne ude in ovij zatem s flanelo. Pij zjutraj in zvečer čaj iz brinjevih jagod, lipovega cveta in kumine.

Napenja me. Kuhaj četrt ure žličko jaježa in žličko kumine na četrt litru vode, dodaj še ščepec majarona, odstavi, precedi in pij toplo — najbolje zvečer. Majaronovi topli obkladki olajšajo tesnobo, tako tudi mazanje z gorkim oljem ali z lavorjevim mazilom.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Kranj. Na sejem, ki je bil v ponedeljek 23. januarja, so prignali 53 volov (prodali 19), 33 krav (16), 1 tele (1) in 109 prašičev (68). Cene so bile sledeče: voli I. vrste 6 din, II. 5.50, III. 5; krave I. 5.50, II. 4.75, III. 4.25; teleta 7.50—8, prašiči špeharji 10—11, pršutarji 8.50—9.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski 7—8 tednov 160—280 din kom.

Živalski izdelki: goveje meso I. vrste 10 do 12 din, II. 9—11, III. 8—10; svinjina 14 do 16, slanina 22—26, svinjska mast 19 din; volna neoprana 24—26, oprana 34—36, surove kože goveje 10—13, telečje 14, svinjske 6—8 din za 1 kg.

Novo mesto. Na glavni letni sejmu 24. januarja so prignali 262 goved (prodali 40), 482 prašičev (473) in 39 konj. Cene goveji živini: voli 3—4 din, krave 2.75—4, telice 2.50—4.50 din za 1 kg žive teže. Prašiči pršutniki 7—8 din za 1 kg žive teže. Pitanih prašičev ni bilo. Pujski 8 tednov stari so šli po 200 din, starejši 250 din komad.

Videm-Dobropolje. Na sejmu dne 17. januarja v vasi Videm je imela živina te cene: voli I. vrste 5—5.25 din, II. 4—4.75, III. 4; telice in junci 4—4.50, krave 3.50—4.50, klobasarice 2.50—3, teleta 5.50—6 din za 1 kg žive teže.

Maribor. Na živalskem sejmu 24. januarja, kamor je bilo prignanih 56 volov, 191 krav, 8 telet, 6 bikov in 5 konj (skupaj 266 glav, prodanih 125 glav), so bile cene naslednje: voli I. vrste 4.25—5.50 din, II. 4—5, III. 3.50—4; biki 3—4.0; krave I. 4—4.75, II. 3.50—4.25, III. 2—3; mlada živina 3.75—4.75, teleta 4—6 din za 1 kg žive teže.

Na prašičjem sejmu 20. januarja so bili prašiči: 5—6 tednov stari komad 80—100 dinarjev, 7—9 tednov 110—130, 3—4 mesece 280—340, 5—7 mesecev 350—450, 8—10 mesecev 490—550, 1 leto 780—1010 din; 1 kg žive teže 6.50 do 9, 1 kg mrtve teže 9—11.50 dinarjev.

Ptuj. Poročajo, da so v zadnjem času v Ptuj in okolici cene živine sledeče: voli I. 4.75, II. 4, III. 3.60; telice I. 5.50, II. 4, III. 3.70; krave I. 4.25, II. 3, III. 1.75; teletat I. 5.50; prašiči špeharji 8—8.50, pršutarji 7.25—7.75 din za 1 kg žive teže. Mladi prašiči (na sejmu 25. I.) 6—12 tednov stari 110—250 din komad. Surove kože goveje 9, telečje 11, svinjske 8 din za 1 kg.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1 kg 1.95—2.10 din, rž 1.95—2, ječmen 1.90, oves 2—2.30, proso 1.85—2.20, koruza 1.50—1.85, ajda 1.85, fižol ribničan 2.20, prepeličar 3.60, grah 6.40. Krma 100 kg: seno, sladko 100 din polsladko 90, kisle 80, slama 60 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 1.80 din, rž 1.85, ječmen 1.90, oves 1.80, koruza 1.50, fižol 2.50—3, krompir 1 din; seno 100 kg 100 din, slama 50—60 din. Jabolka I. 7, II. 6, III. 5 din za 1 kg. Med 22—24 din 1 kg.

Ptuj. Pšenica 1 kg 1.80, rž 1.70, ječmen 1.80, oves 1.75, koruza 1.30, krompir 0.80, fižol 2 din; seno 100 kg 50—75 din slama 30—35 din. Med 1 kg 20 din. Vino navadno pri vinogradnikih 4.25—5 din, kvalitetno 8 do 10 din za 1 liter.

Les. Po podatkih ljubljanske borze z dne 27. januarja so cene lesa sledeče:

Smreka in jelka: hlodi 1 m³ 130 do 170 din, brzojavni drogovi 120—160 din, bordonali 160—180, trami raznih dimenzij 170—200, deske 330—400 din, brusni les 120 do 140, kratice 100 kg 38—42 din.

Bukev: hlodi od 30 cm dalje 1 m³ 90 do 120 din, hlodi za furnir, čisti 200—230, deske-plohi naravni 250—500, parjeni 320 do 630 din.

Hrast: hlodi od 30 cm dalje 1 m³ 200 do 300 din, bordonali 750—850, deske-plohi 700—920, frizi 740—930 din.

LJUBLJANSKI TRG

Pijače: vino belo 12—14, staro 14 do 16, rdeče 12, črno 12—13, žganje 28—35 din 1 liter.

Sadje: jabolka I. 8, II. 6, III. 3—4; suhe češplje 8—16, orehi 10, luščani 28—30 din 1 kg.

SEJMI

6. febr.: živ. in kram. Novo mesto, Dobrna, rog. živina Ormož, Sv. Peter pod Sv. gorami, ter gov. konj. in kram. v Murski Soboti. — **7. febr.:** živ. in kram. Metlika, Gor. Logatec, svinj. v Dol. Lendavi, gov. in konj. Ormož in Ptuj. — **8. febr.:** svinj. Celje, Ptuj in Trbovlje. — **9. febr.:** živ. in kram. St. Jernej, Grahovo, Mengeš, Zagorje ob Savi, Pilštajn, Slov. Konjice in svinj. Turnišče. — **10. febr.:** svinj. in drob. Maribor, živ. in kram. Sv. Jurij v celjski okolici. — **11. febr.:** svinj. Brežice, Celje, Trbovlje in Križevci.

PRAVNI NASVETI

Pomota v notarskem aktu. N. N. — V notarskem aktu se je dogodila pomota, prišlo je do tožbe, ki ste jo zgrubili, ter ste morali plačati stroške. Vprašate, kako bi prisilili notarja, da vam povrne škodo, ki jo je zakrivil? — Težko vam je odgovoriti na vprašanje, ker niste povedali, kakšna pomota se je zgodila in ali jo je zakrivil notar. Ako je notar s kršitvijo svojih dolžnosti zakrivil pomoto in s tem povzročil škodo, vam mora škodo povrniti. V tem primeru bi ga lahko tožili. Preden pa vložite kakšno takšno tožbo, naj vam strokovnjak pregleda dotične akte in pove svoje mnenje o umestnosti tožbe.

Domovinska pravica. M. P.: Vaš oče je imel domovinsko pravico v bivši nemški Avstriji. Vi ste prišli v Jugoslavijo leta 1919 in ste tudi po smrti staršev ostali v naši državi. Vprašate, kako in kje bi dobili domovinsko pravico? — Domovinstvo v občini naše države morejo imeti samo naši državljani. Vi očitno še nimate našega državljanstva. Če je to tako, potem vam svetujemo, da vložite prošnjo za naše državljanstvo. S pridobitvijo državljanstva boste dobili domovinsko pravico v občini, kjer stanujete, ako ste slovenske narodnosti.

Služba pri železnici. E. C.: Za službo pri železnici se morate obrniti na direkcijo državnih železnic, ki jo imamo tudi v Ljubljani.

Zasaditev smrek na sosedovi njivi. F. B.: Sosed je zasadil na svoji njivi smreke. Bojite se, da vam ne bi smreke s senco povzročale škodo. Vprašate, ali bi lahko sosedu prisilili, da odstrani smreke? — Tega ne boste mogli storiti. Le če bi smreke s svoj oseno vam neomogočale običajno rabo zemljišča ali jo bistveno ogrožale, bi lahko nastopili proti sosedu s tožbo.

Pravda za gozdno parcelo. B. D. — Vaš mejaš je na vaši parceli posekal bukova drva. Ko ste ga prijeli, se je branil, da že nad 30 let uživa to zemljišče in da mu ni nihče uživanja branil. Sedaj proti pravdi. Vprašate, ali bi kazalo spustiti se v pravdo? — Če je sosed 30 let užival vašo gozdno parcelo v zavesti, da uživa svojo parcelo, jo je priposestval. Lahko bi vas tožil na priznanje lastninske pravice, ako bi mu ne hoteli dovoliti zemljejknjižnega prepisa parcele. Zato pravda za vas najbrž ne bi bila uspešna.

Zgradarina in neugodna renta. J. P.: Poslali ste nam ponovno vprašanje, kako bi dobili povrnitev plačane zgradarine, ker ste slišali, da se od neugodne rente ne plačuje zgradarina. Vi ste kovač in lastnik hiše ter le malo zaslužite, pa vam nalagajo zgradarino. Slišali ste, da bi vam ne smeli nalagati zgradarino, ker prejimate zaradi poškodbe neugodno rento. — V zvezi s tem, ko

mislite, da je plačevanje zgradarine odvisno od prejemanja neugodne rente. Zgradarina je davek na dohodek od zgradb, ki so mu zavezane vse zgradbe na ozemlju naše države, ki so namenjene za prebivanje ali drugo trajno uporabo. Zakon sicer pozna trajne oprostitve plačevanja zgradarine. — Tako so n. pr. zgradarinskega davka oproščene vse državne in banovinske zgradbe ali n. pr. tudi zgradbe, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje in to po vaseh. Vaša hiša pa ni oproščena zgradarine, ker niste kmetovalec, ampak kovač.

Tožba zaradi žaljenja časti. Z. F. — Sosed vas toži zaradi žaljenja časti, čeprav ji niste ničesar žalega rekli. Radi bi izvedeli, če bo sodišče verjelo tožiteljici, ki je bila že sama kaznovana zaradi žaljenja časti. — O vprašanju, ali naj se smatra za dokazano, da ste tožiteljico žalili, bo odločilo sodišče po svobodnem prepričanju, ki ga bo dobilo na podlagi vsestnega pretresa in ocene vseh dokazov, podanih na glavni razpravi. To velja tudi za izpovedbo tožiteljice, o kateri bo sodišče samo odločilo, ali ji je verjeti ali ne.

Delna amnestija za monopolna kaznjiva dejanja. F. Z. — Za monopolna kaznjiva dejanja je bila izdana samo delna amnestija in ne splošna. Zato niso bile odpuščene vse kazni, ampak samo nekatere, ki so v amnestijskem ukazu izrecno našlete. Amnestijski Ukaz je objavljen v 98. številki »Službenega listca« z dne 7. decembra 1938 in bo najboljše, da ga tam preberete, ker ga zaradi pomanjkanja prostora ne moremo tu objavljati.

Mejni spor. B. J. — Sosed sili preko mapne meje v vaš svet. Ko ste ga na to opozorili, da to ne gre, vam je rekel, da kar dajte premeriti parcelo, pa se bo videlo, kje je meja. Vi ste res vzeli zemljemera, ki vam je pokazal mejo, in ste nato nekaj grmovja posekali. Sedaj pa sosed trdi, da ste posekali njegovo grmovje, in se bojite tožbe zaradi motenja posesti. Vprašate, ali bi bila taka tožba za vas nevarna. — Vi niste pravilno ravnali, ko ste kar na samo besedo dali premeriti zemljišča in ugotoviti mejo. Svetovati bi vam bilo, da bi s sosedom pri občini napisala poravnavo, v kateri bi se oba zavezala, da bosta priznala mapno mejo, ki jo ugotovi zemljemerec. Tedaj bi bila taka poravnava za oba obvezna. V vašem primeru pa se sosed očitno ni izrecno zavezal, da bo priznal po zemljemercu ugotovljeno mejo. Zato ga ne veže meja, ki jo je ugotovil zemljemerec in vas lahko toži zaradi motenja posesti, ker ste posekali grmovje na zemljišču, ki ga uživa on, čeprav mapa kaže, da je tisti del zemljišča vaš. Ako sosed tistega dela zemljišča še ne uživa 30 let, ga vi lahko tožite, da je dolžan prepustiti dolični del zemljišča vam, oziroma priznati na njem vašo lastninsko pravico.